

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 60 kr., — po pošti prejemanje pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 17. maja 1895.

Politiški oddelek.

Domovinska dolžnost kapitala.

Nesreča, ki je zadela belo Ljubljano, je tako velika, da se more popraviti le s skupnim delovanjem vseh poklicanih faktorjev. Obnovljenje Ljubljane ne bode majhna stvar. Zares se obetajo znatne pomoči, a vendar moramo priznati, da se s temi pomočmi ne obnovi Ljubljana, ako domačini ne napnemo vseh svojih sil. Že dosedaj se je v Ljubljani veliko premalo zidalo, v nobeni primeri z naraščanjem prebivalstva. Posledica temu je pa bila nena- vadna draginja stanovanj. Cena nekaterim stanovanjem se je poslednjih dvajset let podvojila.

Bati se je, da bode po potresu potreba stanovanj še mnogo večja, kajti že čujejo se glasovi, da hočejo nekateri hišni gospodarji izkoristiti bedo prebivalstva. Pomanjkanje stanovanj bode tem občutnejše, ker se podero pri mnogih hišah vrhnja nadstropja. Zaradi tega je pa neobhodno potreba, da se zgradi tudi več novih hiš, in dolžnost vsacega pravega domoljuba je z vsemi silami delati na to.

Pomanjkanje stanovanj, oziroma prostorov za prodajalnice in delavnice tudi slabo vpliva na razvoj domače obrtnije in trgovine. Ne le tuja konkurenca, temveč tudi predrage najemnine tlačijo našo obrt in trgovino. Za to pa noben prijatelj našega trgovskega stanu ne sme pozabiti na to, da se prepreči kolikor je moč povišanje najemnin. Tukaj ni imeti pred očmi le interesov hišnih posestnikov, temveč interese mestnega prebivalstva sploh.

Gledati je pa tudi, da se bi hitro zidalo. Ljudje ne morejo biti leta in leta v barakah. Kakor mi odobravamo nasvet, da se raztegne oproščenje davka na 25 let za nova poslopja, ki se pozidajo v Ljubljani, vendar mislimo, da je dobro premisliti, če ni obrok petih let za grajenje takih poslopij malo predolg. Bati se je, da bodo v tem slučaju hišni posestniki grajenji preveč odkladali.

Tudi mislimo, da tistemu pač gre daljše oproščenje davka, ki zgradi poslopje že prvo leto, ko so stavbena dela draga in pomanjkanja stanovanj največja, kakor pa tistim, ki morda počakajo zanje ugodnejših razmer.

Mi ne mislimo komu usiljevati kacijh predlogov, a vendar bi bilo morda dobro, če odločilni krogi premislijo, če bi morda ne bilo umestno, da se petindvajsetletno oproščenje dovoli le za tiste stavbe, ki se zgrade prvi dve leti, za stavbe naslednjih treh let bi morda zadoščalo letno oproščenje dvajset let. S tem bi se hišni gospodarji silili, da bolj hite z grajenjem.

Če se bode grajenje odlašalo, bodo se začeli ljudje izseljevati iz Ljubljane. Naše mesto bode propadalo in ta propad se potem v desetletjih ne bode dal popraviti. Pa še tudi nekaj družega je pomisliti. Če bi pomanjkanje stanovanj v Ljubljani postalo čutno, če bi vlada ne jela premišljati na prestavljanje kacijh uradov iz Ljubljane. Nekaj vojakov in vojaška bolnica se že preselijo iz Ljubljane, a utegnili bi se kam preseliti še kak drug urad. Tukaj naj le omenimo, da je ob začetku Taaffejeve vlade tako imenovana štedilna komisija že resno prevdarjala, da se opusti kranjska deželna vlada z vsemi uradi, ki so ž njo v zvezi, in spoji s primorskim namestništvom. Pred par leti se je ta nasvet pretresaval v „Politiki“ z narodnega stališča in se naglašalo, da je izvršljiv samo administrativnim in budgetarnim potom. Tedaj je vlada bila to stvar z ozirom na Ljubljano opustila. Lahko bi se pa spomnila na dotični sklep, če bi videla, da se v Ljubljani stanovanja za uradnike močno podraže, posebno ker jej bode treba skrbeti za mnoga vladna poslopja. Le pomislite, kaj bi bilo mesto brez deželne vlade. Mi ne rečemo, da se sedaj na kaj tacega misli, a skrbeti je treba, da vlada sploh na take misli ne pride.

Oglašajo se neki tujci, ki žele kupovati stavbišča v Ljubljani. Kdo so ti ljudje, še ni znano, a vidno je, da se od neke strani misli Slovence zriniti z domače zemlje. Da se pa to ne zgodi, je treba združenja domačih močij. Treba je v prvi vrsti, da domači kapitalisti store svojo dolžnost. Slovenci nismo bogat narod, a nekaj premožnih

mož pa le imamo, ko bi lahko zgradili hiše v Ljubljani in tako pomagali obnovljenju našega mesta.

Kapital se bi jim dobro obrestoval, posebno, če se doseže še petindvajsetletno oproščenje davkov. Če upa tujec izhajati, bode pač še lažje domačin. Za domačina je pa tudi narodna dolžnost. Le pomislimo, s kako požrtovalnostjo so se drugod potrudili obnovenja mest. Cracas v južni Ameriki se je po potresu povzdignila lepši, nego je bil poprej, da si je potres bil neizmerno hujši in je bil mej drugim 12.000 ljudij pokopal pod razvalinami. Vse to ni odvrčalo ljudij, da ne bi zidali.

Mesto San Salvador v Srednji Ameriki je v 150 letih potres razrušil osemkrat, pa so ga vselej na novo sezidali. Če se ljudje ne boje zidati v tacih krajih, kjer se zemlja tako rekoč vedno trese, pa bi se bali v Ljubljani, ko vendar vemo, da so v Srednji Evropi veliki potresi redkost in se na enem kraji stoletja ne ponavljajo. S precejšnjo zanesljivostjo smemo računati, da več rodov v Ljubljani ne bode čakalo potresa, ko se sedaj zemlja pomiri. Solidno zidanim poslopjem pa tudi potres ne škoduje, če ni posebno hud. Naši slovenski kapitalisti se pač ne bodo dali osramotiti od srednjih ali južnih Američanov.

Ko bi ljudje ondu ne zidali, kjer je mogoč potres, bi noben ne zidal hiše. Ravno tako lahko kakor v Ljubljani, je drugo leto potres v Trstu ali kje drugje. Če se ne boje tuji kapitalisti v Ljubljani zidati hiš, zakaj bi se pa domačini.

Od napredka Ljubljane je odvisen napredek vse Slovenije, če Ljubljana propade ali pa pride v roke tujcem, bode to čutila vsa Slovenija. Zato je pa domovinska dolžnost tistih Slovencev, ki so v ugodnih denarnih razmerah, da z zgrajenjem hiš pospešujejo v sedanjem težavnem času razvoj Ljubljane. Povsod pri drugih narodih v tacih razmerah se kapital zaveda svoje domovinske dolžnosti in nadejamo se, da se bodo tudi slovenski premožnejši krogi posnemali druge narode in izvršili v tem slučaju svojo domovinsko in narodno dolžnost.

Politični pregled.

Celjsko vprašanje. — Še sedaj ni v odseku dognano, če Slovenci dobimo dvojezično gimnazijo v Celji. Levičarji se močno upirajo. Nemški liberalci na Češkem bi dovolili v osnovo dvojezične gimnazije v Celji, ako se osnuje zaželeno okrožno sodišče v Trutnovu. Nemški liberalci iz planinskih dežel so pa zagrozili, da izstopijo iz levičarskega kluba, ako se izpolnijo želje Slovencev. Govori se pa, da bi Nemci Slovincem dovolili dve nižji gimnaziji zunaj Celja, da bi Slovenci le gimnaziji v Celji se odrekli. Seveda z gimnazijama zunaj Celja bi Slovincem ne bilo pomagano. Celjsko vprašanje je še vedno nevarnost za koalicio. Sedaj se je razprava o tej stvari odložila, mej tem se pa nadaljujejo poganja mej nemškimi liberalci in Slovenci.

Belcredi. — Predsednik upravnemu sodišču grof Belcredi pojde v kratkem v pokoj. Predsednik najvišjemu sodišču je v II. dijetnem razredu in ima 20 000 glđ. letne plače brez priklad. Naslednik njegov bode baje bivši minister za Galicijo, načelnik poljskega kluba Zaleski.

Novi dunajski podžupan. — Prvim podžupanom dunajskim je voljen dr. Lueger. Izvoljen je pa le zaradi tega, ker liberalci Richter ni hotel prevzeti več podžupanstva. Dr. Lueger je dobil 65 glasov, dočim je bilo oddanih 71 praznih listkov. Liberalci se druge volitve namreč niso udeležili, ko je dr. Richter bil izvolitev odklonil. Izvolitev Luegerjevo je bilo le mogoča, ker so prazne listke proglasili za neveljavne. Župan in drugi podžupan sedaj odstopita in Lueger bode v kratkem župan. Liberalci pa baje mislijo vlado prisiliti, da zbor razpusti, kar bodo lahko storili, ker protisemitje sami nimajo večine, kakor je pokazala volitev podžupana.

Razpor zaradi Agliardi. — Papežev nuncij Agliardi je potoval po Ogerskem in sicer na povabilo ogerske vlade same. Banffyjevo ministerstvo se je nadejalo, da bode nuncij nastopil proti katoliški ljudski stranki. Vladni listi so poprej to stranko risali za nevarno socijalnemu redu in cerkveni avtoriteti. Nuncij se seveda ni dal speljati na led, temveč je ogerske katolike le opominjal, da naj varujejo pravice katoliške cerkve. To je pa vlada zmatrala za rovanje proti njeni cerkveni politiki. Časopisi so pa nuncijeve besede zavili, kakor bi bil naravnost hujskal proti vladi. Obrnila se je zaradi tega do ministra vnanjih stvari grofa Kalnokyja, da se pritoži v Vatikanu proti nuncijevemu postopanju. Minister vnanjih stvari je odgovoril, da je nuncij prestopil dovoljene mu meje, če je vse res, kar ogerska vlada poroča. Obetal je, da bode storil vse potrebne korake, a želel je še dokazil. Ogerska vlada je mislila, da je grof Kalnoky odposlal takoj pritožbo proti nuncijevemu postopanju v Rim. Zaradi tega je odgovorila na neko interpelacijo, da je ugovor proti nuncijevemu postopanju že odposlan v Rim, in da se minister notranjih stvari popolnoma vjema z ogersko vlado, da je nuncij prestopil dovoljene meje. Grof Kalnoky pa menda niti mislil ni na kak ugovor, in je priobčil v časopisih izjavo, da ogerski ministerski predsednik nima niti pojma o diplomatskem postopanju, če je mislil, da se on vjema z njim in dal je ostavko. Banffy je sedaj prišel na Dunaj in mislil dati ostavko. Cesar pa ni želel hitro krize in stvar se je na njegovo željo tako poravnala, da je Banffyju se dovolilo, da prečita v zbornici poslancev Kalnokyjevo pismo, v katerem trdi, da je nuncij prestopil dovoljene meje. To se je zgodilo. Konservativni listi so pa to pismo zmatrali za razžaljenje nuncija in napovedali so v avstrijski zbornici polancev dve interpelaciji. To je vzbudilo jezo levece, ki misli, da se pod koalicijsko vlado ne smejo spravljati verska vprašanja na dnevni red. Pretili so z izstopom iz koalicije. Tega so se pa konservativci ustrašili in dovolili so v to, da je ministerski predsednik odklonil stvarni odgovor na njih interpelacijo. S tem pa stvar še ni končana. Ogerska vlada še vedno zahteva, da se minister vnanjih stvari pritoži proti nuncijevemu postopanju.

Nemčija. — V Nemčiji bila je že več časa na dnevnem redu vladna predloga, s katero se je nameraval izdati posebno oster zakon proti prekucuhom, t. j. proti socijalistom in drugim ednakim nemirnežem v državi. Posvetovanja v državnem zboru o tem zakonu niso nikakor mogla priti do zaželenega vspeha in konca. Konečno so minolo soboto vladno predlogo popolnoma zavrgli v zbornici. Vlada sama ni žalostna, da se je to zgodilo, ker so predlogo že itak tako spremenili, da če bi bila tudi prodrla, bi se v resnici ne bi bilo to doseglo, kar je vlada prvotno namerala. V ostalem pa ta odklonitev spričuje lepo zmago socijalnega življa v Nemčiji.

Italija. — Volitve v italijansko zbornico so razpisane za dan 26. maja. Vladna in opozicijska stranka se pripravljata prav pridno na boj. — Predsednik katoliškega odbora v Italiji priobčuje v katoliških listih pismo, v katerem se italijanskim katoličnom prepoveduje v smislu določbe z dne 13. julija 1886, vdeležiti se letošnjih zborničnih volitev. — Kardinal Rampolla je cerkvenim oblastvom tudi ukazal, da naj delujejo na to, da se katoliška stranka ne bo udeležila volitev.